

Κεφ. δ' Ἀπόδειξις ἐκ τῶν τοῦ Πλάτωνος διαλόγων τοῦ πάσης παιδείας
καὶ ἐπιστήμης εἰς ἄκρον ἀφικέσθαι τὸν ἄνδρα.

- 4,1 Καὶ ταῦτα μὲν ταύτη. τούτων δὲ εἰρημένων ἐπόμενον ἂν εἴη ἐκ τῶν
ὀλιγίστων δὴ τούτων συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ ὧν διαλεγόμενον τισι τῶν 5
ἐταίρων εἰσάγει Σωκράτην, περὶ ἠθικῶν μὲν μάλιστα, περὶ ὧν ὁ πᾶς λόγος 5
Σωκράτει, ἔστι δ' ὅτε καὶ περὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων τε καὶ δογμάτων
U 17 ἀπτόμενον, ἀποδείξαι πάσης ἐπιστήμης, πάσης σοφίας, πάσης παιδείας τὸν
ἄνδρα εἰς ἄκρον ἡμμένον, καὶ τοῦτο ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων. αὐτίκα περὶ
γραμματικῆς οὐτ' αὐτὸς ἡμῖν ἠμφισβήτησεν ὁ κατήγορος, οὐδ' ἡμῖν ἀνάγκη
πολλὰ περὶ τούτων εἰπεῖν. ὅ τε γὰρ Κρατύλος μόνος ἱκανός, οἷος περὶ 10
τὴν γραμματικὴν Πλάτων ἦν, δηλῶσαι, πολλῶ βέλτιον Προδίκου περὶ σημα-
σίας καὶ διαιρέσεως ὀνομάτων τὸν πλεῖστον ποιούμενου λόγον καὶ ὑπὲρ τὴν
πεντηκοντάδραχμον ἐκεῖνου ἐπίδειξιν, περὶ αὐτῶν καὶ συζητήσας καὶ ἀνευ-
ρών, ἥ τε πέφυκε τὰ πράγματα λέγειν καὶ λέγεσθαι, καὶ ῶ, ταύτη καὶ
τούτῳ λέγειν διδάξας τὸν ὀρθῶς ἐροῦντα. ὅ τε κατήγορος τὴν ἀκριβεστάτην 15
αὐτῷ συγχωρήσας συνθήκην, ἥ τοὺς τε ὄντας, τοὺς τε γεγενομένους, τοὺς
B 10^v τ' ἐσομένους αὐτὸν νενικηκέναι ὁμολογεῖ, συγχωρήσειεν ἂν αὐτῷ καὶ ὀνομά-
V 14^v των ὀρθότητά τε καὶ χάριν καὶ ὀρθοέπειαν καὶ τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ
συγγραφεῦσιν ἀκριβῆ ἔμπειριαν, πολλὰ τῶν γε τοιούτων τὰ μὲν κατὰ κόλ-
λησιν, τὰ δὲ κατὰ παρωδῖαν ἐν τοῖς τοῦ Πλάτωνος ἐνόητα ὀρών. διαλέκτων 20
μὲν γὰρ χαρακτῆρας αὐτὸν διειδέναί, τρόπων τε καὶ σχημάτων, ἃ τὸν ἐγκα-
τάσκευον λόγον ποιεῖ καὶ περὶ ἃ τοῖς γραμματικοῖς ὁ πλεῖστος λόγος, μὴ
U 17^v καὶ γελοῖον ἢ λέγειν, τῶν συγγραμμάτων αὐτῷ πάσης σεμνότητος, τερπνό-
τητός τε καὶ ἐναργείας ἐκ τούτων γε ἀποτελουμένης οὐ μόνον ἔμπλεων ὄντων,
ἀλλὰ καὶ ἀντὶ κανόνος τε καὶ παραδείγματος τοῖς δυναμένοις τε καὶ βουλο- 25
μένοις ἀπομμεῖσθαι κοινῶς ἅπασιν ἐγκειμένων.
- 2 Εἰς ῥητορικὴν δὲ αὐτὸν διαβάλλει, καὶ οὔτε περὶ αὐτῆς καὶ τῶν μερῶν
αὐτῆς εἰρηκέναι πῆ φησὶ Πλάτωνα, τό τε εἶδος αὐτῷ τοῦ λόγου μονοειδές
γεγενῆσθαι καὶ φύσει μᾶλλον ἢ τέχνῃ εἶναι, καίτοι τοῦ μὲν πρώτου καὶ
πάνυ γε δυνατοῦ αὐτῷ ὄντος, εἰ κατὰ ῥήτορας ἐβούλετο περὶ τούτων τὸν 30
λόγον ποιεῖσθαι. Γοργίας γε γὰρ καὶ Τισίας καὶ Ἀντιφῶν, ἔτι τε Λυσίας
καὶ Ἰσοκράτης, ὡς Πλούταρχος ἐν τοῖς τῶν δέκα ῥητόρων βίοις ἱστορεῖ,
τέχνας ῥητορικὰς ἐξήνεγκαν πρὸ αὐτοῦ, οὐς ἐξῆν μιμησάμενον καὶ τι καὶ
ἀφ' ἑαυτοῦ προσθέντα, οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἦν αὐτῷ ἀδύνατον, ἢ διορθούμενον
ἢ ἀναπληροῦντα τέχνην ῥητορικὴν παραδοῦναι. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἦν αὐτῷ 35
προὔργου, οὐδὲ οὗτος ἦν αὐτῷ σκοπός, ἄνθρωπε· ῥητόρων μὲντοι ἐγεγόνει
διδάσκαλος, καὶ τοῦτό γε ὡς φιλοσόφῳ προσῆκον. Ἰσαῖός τε γὰρ, Αἰσχίνης,
Δημοσθένης, Λυκούργος καὶ Ὑπερείδης, τῶν ῥητόρων εὐδοκιμώτατοι, μάρ-
U 18 τυρι Πλουτάρχῳ ὁμιλεῖται αὐτοῦ γεγονάσι καὶ πλεῖστον ὑπ' αὐτοῦ εἰς ῥητορι-
κὴν ὠφελήθησαν, οἷαν αὐτὸς οὐχ οἷαν οἱ τότε σοφισταὶ παρεδίδουν. εἰ δὲ 40
καὶ τινὰ αὐτοῦ περὶ ἀληθινῆς ῥητορικῆς ἐπιθυμῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν
εὐρεῖν παραγγέλματα, τὸν Φαῖδρον εὐγνωμόνως περὶ τὰ τέλη ἀνάγνωθι, ἐν

Cap. IV. Ex dialogis suis facile Platonem omnem doctrinam
eruditionemque exprimere.

His itaque hunc in modum expositis superest, ut ex paucissimis Pla-^{4, 1}
tonis operibus, in quibus disserentem Socratem facit, praecipue quidem de
5 moribus, de quibus disputare Socrates frequentissime solebat, interdum etiam
de ceteris disciplinis quam excellens in omni doctrinae genere Plato fuerit,
ostendamus, quod quam brevius potero et licebit, expediam. Sed de gram-
maticae disciplina neque adversarius contendit neque nos plura dicere est
necesse. Unus enim sermo illius, qui Cratylus inscribitur, satis superque
10 est ad exprimendum, qualis Plato grammaticus fuerit. In quo longe melius
quam Prodicus de significationibus ac divisionibus nominum investigavit,
et quem ad modum res ratione naturae suae nominari deberent, edocuit.
Atqui adversarius ipse nolens fortasse atque invitus hoc idem probat. Nam
cum ornatum atque elegantiam orationis tribuat Platoni iisque omnes, qui
15 unquam fuerunt aut sunt aut in posterum erunt scriptores, longo post se
intervallo reliquisse fateatur, profecto necesse est, ut et delectum vocabu-
lorum concedat et structuram orationis et eorum, quae a poëtis ac ceteris
scriptoribus dicuntur, usum atque eruditionem. Nec pauca certe huius-
modi videre apud Platonem licet, quae partim inserit, partim elegantissime
20 exponit. Nam formas, modos, figuras, quibus ambitus orationis perficitur,
cuius rei cura imprimis ad grammaticos pertinet, si dixerò Platonem tenuisse,
ridiculum videatur.

Quod vero artis rhetoricae ignarum hunc fuisse adversarius scribit,²
an ita sit, videamus. Nunquam Platonem de rhetoricae disciplina aut eius
25 aliqua parte locutum asserit et genus dicendi, quo usus fuit, simplex esse
et natura potius quam arte contextum. Enimvero voluisse Platonem de
arte dicendi communi more perscribere, quamvis posset, iam supra diximus
et neminem hoc praeter adversarium latet. Iam enim et Gorgias et Tisias
et Antiphon atque etiam Lysias et Isocrates, ut Plutarchus in vitis decem
80 oratorum refert, praecepta rhetoricae artis ediderant, quos imitari et suo-
pro ingenio pleraque addere facile potuisset. Sed id neglexit. Oratorum tamen
praeceptor diligentissimus fuit et id munus, ut philosophum decebat, exercuit.
Isaeus, Aeschines, Demosthenes, Lycurgus, Hyperides, excellentissimi ora-
tores, Plutarcho teste discipuli Platonis fuerunt et doctrinam eius ad oran-
85 dum plurimum profecere, quem ad modum ipse, non ceteri illius aetatis
praeceptores docere soliti erant. Quodsi qua etiam praecepta vere ora-
toriae facultatis ex Platonis libris haurire cupimus, novissimam eius dialogi
partem legamus, qui Phaedrus inscribitur, quo loco breviter de iis, quae
in oratoria maxima ac praecipua sunt, explicatur. Haec enim sunt, quae

15 τοῦτο Μ

18 cf. Plat. Crat. 384 b.

Mohler, Kardinal Besarion. II.

- ᾧ διὰ βραχέων τὰ μέγιστα τε καὶ κυριώτατα αὐτῆς παραδίδωσι. καὶ ἃ τε αὐτὴν μόνον τέχνην εἶναι ποιεῖ, ἄλλως τριβὴν ἄλογον οὔσαν, ὡς ἐν Γοργίᾳ, V 15 ἢ καὶ αὐτὸς μεμφόμενος αὐτοῦ μέμνησαι, διὰ πολλῶν δείκνυσι.
- α Τὸ γὰρ μάλιστα πειθῶ ἐργαζόμενον, δ τῆ ῥητορικῆ ἐκ τῶν ἐνόητων B 11 ποιεῖν πρόκειται, οὐχ ἢ προομιῶν πρὸς εὐνοίαν καὶ εὐμάθειαν καὶ προσ- 5 οχὴν παρασκευὴ οὐδὲ τὸ διηγήσεως ἀπλοῦν ἐγκατάσκευον ἢ ἐνδιάσκευον ἢ ἀκμὴ ἢ τὸ σαφές ἢ τὸ συνηρμουμένον καὶ τὸ μὴ διαπίπτον μηδὲ διακοπτόμενον οὐδ' ἐπιχειρήματα, ἐργασίαι, ἐνθυμήματα καὶ ἐπενθυμήματα, τεκμήρια, εἰκότα, πίστεις, ἔλεγχοι, ὑπεξέλεγχοι, ὑποδηλώσεις καὶ παρέ- 10 παινοι καὶ ἐξ ὧν σύγκειται καὶ οἷς ἀποτελοῦνται, οὐδὲ σχήματα καὶ τρόποι 10 λόγων οὐδ' ἀνακεφαλαιώσεις ἢ ἐπίλογοι εἴτε καὶ ἐπάνοδοι· οὐ ταῦτα οὖν τὸ τῶν ἐν ῥητορικῆ κυριώτατον εἰσὶν καὶ δι' ὧν τὸ ῥητορικῆ τελικώτατον U 18 καὶ ὁ τελευταῖος σκοπὸς καὶ τὸ πιθανῶς ἐκ τῶν ἐκδεχομένων λέγειν ἀπο- 15 τελεῖται, ἃ οὐχ ὅπως Πλάτων ὁ μέγας, ἀλλ' οὐδ' ἄλλος τις πολλῶ ἐκείνου λειπόμενος ἠγνόει, ἐκ γοῦν τῶν φθασάντων αὐτὸν πάντα γε εἰρημένα. ἀλλὰ 15 καλὰ μὲν καὶ ταῦτα κατὰ τρόπον γινόμενα, τοῦλάχιστον δὲ δυνάμενα καὶ ἄλογος ὄντα πάντα τριβὴ, εἰ μὴ καὶ τὸ κυριώτατον αὐτοῖς προσείη, καὶ δ μάλιστα τὴν πειθῶ ἐμποιεῖ. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ τὰς ἐμοιότητος καὶ ἀνο- 20 μοιότητος τῶν ὄντων ἀκριβῶς διειδέναί καὶ μηδαμῆ πλανᾶσθαι περὶ αὐτάς. εἶναι δὲ τοῦτο διανοίας ὀξείας διειδεῖν δυνηθῆναι ἐν γε τοῖς ὀλίγον διαφέ- 20 ρουσι τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γινομένης ἀπάτης. οὗ προηγεῖται τὸ τὴν τῶν ὡς ἀληθῶς ἀγαθῶν καὶ καλῶν καὶ ἀληθῶν τε καὶ μὴ φύσιν γινώσκειν καὶ τούτοις ἀποδοῦναι δύνασθαι τοὺς λόγους προσήκοντας, μεθ' ἃ τὸ ὀξέως αἰσθάνεσθαι, περὶ οὗ ἂν μέλλῃ εἶρεῖν, ποτέρου ὄν τυγχάνει τοῦ γένους, τὸν τε ὀρισμὸν αὐτοῦ μὴ ἀγνοεῖν, συνάγειν τε τὰ πολλὰ εἰς ἓν καὶ τὸ ἓν εἰς πλείω 25 διαίρειν κατὰ τρόπον εὐφυῶς ἔχειν, καὶ τοῖς μὲν τοιοῖσδε τοιοῦσδε λόγους διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εὐπειθεῖς εἶναι καὶ τούναντιον ἀκριβῶς κατανοῆσαι U 19 καὶ ὀξέως ἐπακολουθεῖν δύνασθαι. ταῦτα γὰρ ῥητορικὸν ἄνθρωπον μάλιστα ποιεῖ. ταῦτα καί, ὧν Ἀριστοτέλης ἐν ῥητορικαῖς παραδίδωσι τέχναις τὰ V 15 μέγιστα τε καὶ κάλλιστα καὶ οἷς τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγραφότων περὶ ῥητορικῆς 30 διαφέρει καὶ πολλῶ ὑπερέχει τῷ μέσῳ. διελὼν γὰρ καὶ τοὺς ἀκροατάς καὶ τὰ πράγματα, οἷς καὶ περὶ ὧν ἢ πειθῶ, εἰς ὅσα διελεῖν ἐνδεχόμενον ἦν, καὶ τίνα τίνων ἦθη, καὶ τίσι τίνες ῥᾶον ἢ μὴ πείθοιντο, ἐπιτάττει B 11 τοιοῦσδε μὲν τοιοῖσδε πράγμασι καὶ ἀκροαταῖς λόγους τοιοῦσδε δὲ τοιοῖσδε 35 προσακτέον εἶναι. καὶ ταῦτα διὰ πλείστων ἄριστα ἐπεξεργαζόμενος αὐτός 35 τε εἰκότως θαυμάζεται καὶ τοῖς ἀκούουσιν ἐντελέστατα ῥητορικὴν παραδίδωσι τέχνην, τὸν διδάσκαλον καὶ τῷ ὄντι σοφόν τε καὶ ῥήτορα Πλά- 40 τωνα οὐ τοὺς ἄλλους ἐν τούτῳ μιμούμενος ῥήτορας, αὐτός γε καὶ τὴν περὶ τὰ προοίμια τέχνην ὡς γοητείαν καὶ σοφιστείαν καὶ τῶν δικαστῶν ἀπάτην ἀποκρίνων.
- α Ἄ οὖν διὰ τοσούτων εἴρηκεν Ἀριστοτέλης καὶ δι' ἃ μάλιστα περὶ γε ῥητορικὴν εὐδοκίμησεν, ἀκουσον, ὡς βραχύτατά τε καὶ ἐντελέστατα παραδίδωσι Πλάτων ἐν Φαίδρῳ, οὕτως ἐρωτῶν·

bene dicendi facultatem perficiunt, et quae si dempseris, nihil aliud erit quam usus expers rationis, quem ad modum in Gorgia, quem adversarius reprehendit, latius improbatur.

Quod enim maxime persuasionem inducit, quam constat finem esse
 5 rhetoricae, non exordium est, non narratio, non divisio, non argumentatio, non repetitio, non peroratio, non exornatio, non elocutio. Non sunt haec in oratoria arte praecipua, non his acquiritur ille finis, ut apte ad persuasionem dicatur, nec ista summus vir Plato ignoravit, siquidem multo etiam indoctiores haec sciunt. Sed iuvant ista sane, cum recte disponuntur,
 10 parum tamen afferunt utilitatis, nisi ea adsint, quae praecipua sunt ad bene dicendum et quae persuadere maxime possunt. Haec autem sunt similitudines rerum ac dissimilitudines recte cognoscere, nusquam in his errare. Quod peracuti ingenii est rerum bonarum, honestarum, verarum naturam nosse et iis accommodare rationem, quae sequuntur, ut quam celerrime
 15 animadvertamus, ad quod genus referatur, quod dicturi sumus, neque eius definitionem ignoremus, multa in unum recte colligere, unum in plura dividere possimus et oratio quibus auditoribus conveniat aut non conveniat, intellegamus. Haec sunt, quae imprimis verum oratorem constituunt. Haec tamquam summa atque praecipua capita eius disciplinae
 20 tradita sunt ab Aristotele in libris, quos de arte rhetorica scripsit, quibus longe ceteros, qui ante eum scripserant, antecessit. Cum enim et auditores et res, quoad eius fieri poterat, divisisset, quibusque et de quibus suaderetur, qui hominum mores essent, quae cuiquam persuadendi rationes accommodarentur, diffusius explicasset, tum praecepit, ut varie ageretur et
 25 aliae aliis auditoribus rebusque orationes adhiberentur. Quapropter laudatur passim ab omnibus non alios in hoc rhetores, sed solum Platonem secutus, siquidem prooemiorum quoque artificium improbat quasi fraudem quandam orationis et iudicum corruptelam.

Quae igitur ab Aristotele pluribus verbis explicata sunt, in his praesertim
 30 rhetoricae partibus, in quibus maxime ab omnibus probatur, vide obsecro, quam breviter simul et perfecte Plato in eo, quem supra diximus, sermone tradiderit:

»Socrates. Hisne in rebus error evenit, inter quas multum interest, an in his, inter quas parum?

35 Phaedrus. In his certe, inter quas parum.

So. At paulatim progrediens potius in contrarium deveniens quam summatim.

Ph. Ita est.

So. Oportet igitur eum, qui decepturus est alium et minime ipse
 40 decipi velit, nosse similitudinem rerum ac dissimilitudinem.

Ph. Profecto.

- U 19^v »ΣΩ. Ἀπάτη πότερον ἐν πολὺ διαφέρουσι γίγνεται μᾶλλον ἢ ὀλίγον;
 ΦΑΙ. Ἐν τοῖς ὀλίγον.
 ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ κατὰ σμικρὸν μεταβαίνων μᾶλλον λήσεις ἐλθῶν ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἢ κατὰ μέγα.
 ΦΑΙ. Πῶς δ' οὐ;
 ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὸν μέλλοντα ἀπατήσῃ μὲν ἄλλον, αὐτὸν δὲ μὴ ἀπατήσεσθαι, τὴν ὁμοιότητα τῶν ὄντων καὶ ἀνομοιοτητα ἀκριβῶς διειδέναι;
 ΦΑΙ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.
 ΣΩ. Ἡ οὖν οἷός τε ἔσται, ἀλήθειαν ἀγνοῶν ἐκάστου, τὴν τοῦ ἀγνοουμένου ὁμοιότητα σμικρὰν τε καὶ μεγάλην ἐν τοῖς ἄλλοις διαγιγνώσκεις; 10
 ΦΑΙ. Ἀδύνατον.
 ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς παρὰ τὰ ὄντα δοξάζουσι καὶ ἀπατωμένοις δῆλον, ὡς τὸ πάθος τοῦτο δι' ὁμοιοτήτων τινῶν εἰσερρῦη;
 ΦΑΙ. Γίγνεται γοῦν οὕτως.
 ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως τεχνικὸς ἔσται μεταβιβάζων κατὰ σμικρὸν 15 δι' ὁμοιοτήτων ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐκάστοτε ἐπὶ τοῦναντίον ἀπάγων, ἢ αὐτὸς τοῦτο διαφεύγειν, ὃ μὴ ἐγνωκῶς ὃ ἔστιν ἐκαστον τῶν ὄντων;
 ΦΑΙ. Οὐ μὴ ποτε.
 ΣΩ. Λόγων ἄρα τέχνην, ὃ ἑταῖρε, ὃ τὴν ἀλήθειαν μὴ εἰδώς, δόξας δὲ τεθηρακῶς γελοῖαν τινὰ καὶ ἄτεχνον, ὡς ἔοικε, παρέξεται. 20
 Καὶ αὖ·
 »ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν μετιέναι πρῶτον μὲν δεῖ ταῦτα ὀδῶ διηρησθῆναι, καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρακτῆρα ἐκατέρου τοῦ εἶδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλήθος πλανᾶσθαι καὶ ἐν ᾧ μὴ;
 ΦΑΙ. Καλὸν γοῦν ἂν, ὃ Σώκρατες, εἶδος εἶη κατανενοηκῶς ὃ τοῦτο 25 λαβῶν.
 U 20 ΣΩ. Ἐπειτά γε οἶμαι πρὸς ἐκάστῳ γιγνόμενον μὴ λανθάνειν, ἀλλ' ὀξέως αἰσθάνεσθαι, περὶ οὗ ἂν μέλλῃ εἶρεῖν, ποτέρου ὄν τυγχάνει τοῦ γένους. 30
 Καὶ αὖθις·
 B 12 »ΣΩ. Ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῶν ὄντων παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δὲ τινῶν ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἶδοῖν, εἰ αὐτοῖν τὴν δύναμιν τέχνη λαβεῖν δύναίτο τις, οὐκ ἄχαρι.
 ΦΑΙ. Τίνων δὴ;
 ΣΩ. Εἰς μίαν τε ιδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῆ διεσπαρμένα, ἵνα ἐκαστον ὀριζόμενος δῆλον ποιῆ, περὶ οὗ ἂν αἰεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ. ὥσπερ 35 τὰ νῦν δὴ περὶ Ἐρωτος, ὃ ἔστιν, ὀρισθέν, εἴτ' εὖ εἴτε κακῶς ἐλέχθη. τὸ γοῦν σαφές καὶ τὸ αὐτὸ αὐτῶ ὁμολογούμενον διὰ ταῦτ' ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος.
 ΦΑΙ. Τὸ δ' ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις, ὃ Σώκρατες;
 ΣΩ. Τὸ πάλιν κατ' εἶδη δύνασθαι διατέμνειν κατ' ἄρῃρα ἢ πέφυκε, καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνύναι μέρος μηδέν, κακοῦ μαγεῖρου τρόπῳ χρώ- 40 μενον· ἀλλ' ὥσπερ ἄρτι τῷ λόγῳ τὸ ἄφρον τῆς διανοίας ἐν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβέτην, ὥσπερ δὲ σώματος ἐξ ἐνὸς διπλᾶ καὶ ὁμώνυμα πέφυκε, τὰ μὲν

So. An igitur, qui rei veritatem ignorat, similitudinem eius vel parvam vel magnam dignoscere in ceteris poterit?

Ph. Minime.

So. Ergo qui praeter veritatem aliquid opinantes falluntur, eos per
5 similitudinem aliquam ad hunc labi errorem perspicuum est.

Ph. Quid ni?

So. Numquid igitur arte quisquam poterit vel transferre aliquem vel paulatim per similitudinem a veritate in contrariumque deducere vel ipse devitare, nisi norit, quid quaeque res sit?

10 Ph. Nunquam.

So. Ergo dicendi artem, o amice, ridiculam quandam rem et rationis expertem exercet, qui veritatem ignorat et opinionibus ducitur.»

Et paulo post:

16 »So. Qui igitur artem orandi exercere statuerit, primum haec recte debet dividere atque animo concipere formulam quandam indicem utriusque generis, in quo falli et non falli multitudinem necesse sit.

Ph. Perpulchram certe, o Socrates, is formulam concipiet, qui id negleget.

20 So. Tum, ut reor, ubi ad singula venerit, ne quid lateat eum oportet, sed quod dicturus est, quam celerrime animadvertat, ad utrum genus referatur.»

Et paulo post:

»So. Equidem cetera quasi per ludum acta iam a nobis fateor. Sed duorum, quae diximus, generum si quis arte comprehendere valeat, profecto pulcherrimum sit.

25 Ph. Quorum inquis?

So. Ad unam speciem respiciendo colligere, quae varie sunt dispersa, et quodlibet de quocumque dicere velis, definitione declarare. Quem ad modum de amore, quid sit, modo a nobis definitum fuit, sive bene sive male, tamen certum illud sibi que consentiens ob eam rem ita statuendum
30 censuimus.

Ph. Alterum vero genus quodnam est, o Socrates?

So. Ut rursus per singula possis quasi articulatum secare, quae suapte natura constat, nec membrum frangere ullum instar inepti coqui. Sed ut modo utraque pars disputationis nostrae dementem unam quandam com-
35 munem sibi speciem accepit, quam digerendo venit ad propriam — nam ut ex eodem corpore partes duplices eiusdem nominis dependent, quarum

16 μεταβιβάζειν Burnet | 17 ἔγνωρικῶς Burnet | 20 τεθηρευκῶς Burnet | 41 τὸ μὲν ἄφρον Burnet | 42 τὰ μὲν οἱ. Burnet

1 Plat. Phaedr. 261 e—262 c. | 21 Plat. Phaedr. 263 c. | 29 Plat. Phaedr. 265 c—267 d.

σκαιά, τὰ δὲ δεξιὰ κληθέντα, οὕτως καὶ τὸ τῆς παρανοίας ὡς ἐν ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἠγησαμένω τῷ λόγῳ, ὁ μὲν τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος, πάλιν τοῦτο τέμνων οὐκ ἐπανῆκε, πρὶν ἐν αὐτοῖς ἐφευρῶν ὀνομαζόμενον σκαιὸν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησε μάλ' ἐν δίκῃ, ὁ δ' εἰς τὰ ἐν δεξιᾷ τῆς μανίας

V16^v ἀγαθῶν ἡμᾶς, ὁμώνυμον μὲν ἐκείνω, θεῖον δ' αὖ τινα ἔρωτα ἐφευρῶν καὶ 6
προτεινόμενος ἐπήνεσεν ὡς μεγίστων αἰτίων ἡμῖν ἀγαθῶν.

U20^v ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΣΩ. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτὸς τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἴν' οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν· ἐάν τέ τινα ἄλλον ἠγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἐν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκῶτα ὄραν, τοῦτον διώκω »κατό- 10
πισθεν μετ' ἰχνιον ὥστε θεοῖα καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε, καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε δια-
λεκτικούς. τὰ νῦν δὲ παρὰ σοῦ τε καὶ Λυσίου μαθόντας εἶπε τί χρῆ καλεῖν· ἢ τοῦτο ἐκεῖνό ἐστιν ἢ λόγων τέχνη, ἢ Θρασύμαχος τε καὶ οἱ ἄλλοι χρώ-
μενοι σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγονάσιν, ἄλλους τε ποιοῦσιν, οἳ ἂν δωρο- 15
φορεῖν αὐτοῖς ὡς βασιλεῦσιν ἐθέλωσι;

ΦΑΙ. Βασιλικοὶ μὲν ἄνδρες, οὐ μὲν δὴ ἐπιστήμονές γε ὦν ἐρωτᾶς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ εἶδος ὀρθῶς ἐμοίγε δοκεῖς καλεῖν, διαλεκτικὸν καλῶν· τὸ δὲ ῥητορικὸν δοκεῖ μοι διαφεύγειν ἐθ' ἡμᾶς.

B12^v ΣΩ. Πῶς φῆς; καλὸν πού τι ἂν εἴη, ὃ τούτων ἀπολειφθὲν ὁμῶς 20
τέχνη λαμβάνεται; πάντως δ' οὐκ ἀτιμαστέον αὐτὸ σοί τε καὶ ἐμοί· λεκ-
τέον δὲ τί μέντοι καὶ ἐστι τὸ λειπόμενον τῆς ῥητορικῆς.

ΦΑΙ. Καὶ μάλα που συχνά, ὦ Σώκρατες, τὰ γ' ἐν τοῖς βιβλίοις τοῖς περὶ λόγων τέχνης γεγραμμένοις.

ΣΩ. Καὶ καλῶς γε ὑπέμνησας. προοίμιον μὲν οἶμαι πρῶτον ὡς δεῖ 25
τοῦ λόγου λέγεσθαι ἐπ' ἀρχῆ· ταῦτα λέγεις, ἢ γάρ, τὰ κομψὰ τῆς τέχνης;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δεύτερον δὲ δὴ διήγησίν τινα μαρτυρίας τ' ἐπ' αὐτῇ, τρίτον τεκ-
μήρια, τέταρτον εἰκότα· καὶ πίστωσιν οἶμαι καὶ ἐπιπίστωσιν λέγειν τὸν

U21 γε βέλτιστον λογοδαίδαλον Βυζάντιον ἄνδρα. 80

ΦΑΙ. Τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον;

ΣΩ. Τί μὴν; καὶ ἔλεγχόν γε καὶ ἐπεξέλεγχον ὡς ποιητέον ἐν κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ. τὸν δὲ κάλλιστον Πάριον Εὐηνὸν εἰς μέσον οὐκ ἄγομεν, δὲ ὑποδήλωσίν τε πρῶτος εὔρε καὶ παρεπαίνους· οἳ δ' αὐτὸν καὶ παραψόγους φασὶν ἐν μέτρῳ λέγειν μνήμης χάριν· σοφὸς γὰρ ἀνὴρ. Τισίαν 85
V17 δὲ Γοργίαν τε ἐάσομεν εὔδειν, οἳ πρὸ τῶν ἀληθῶν τὰ εἰκότα εἶδον ὡς τιμητέα μᾶλλον, τὰ τε αὖ σμικρὰ μεγάλα καὶ τὰ μεγάλα σμικρὰ φαίνεσθαι ποιοῦσι διὰ ῥώμην λόγου, καινά τε ἀρχαίως τὰ τ' ἐναντία καινῶς, συντομίαν

1 <ἐν> ἐν Burnet sec. Heindorf | 9 ἐάν τε U τε om. B M καὶ τινα V | 10 πεφυ-
κῶτα B V] U^x corr. ex πεφυκός | 28 ἐν τοῖς U] ἐν αὐτοῖς B V ἐν αὐτοῖς τοῖς M | 28 δὴ
om. M

dextrae alterae, alterae sinistrae vocantur — sic dementiae genus tamquam unam speciem pars disputationis nostrae utraque existimavit, quippe altera partem secans sinistram et resecans non ante destitit, quam vitiosum quendam amorem compererit, quem maledictis optimo iure insectata est, altera
5 vero, cum nos in dextram furoris partem deduxisset, nomine quidem eodem, sed divinum quendam amorem reperit, quem tamquam rerum summae bonarum causam laudavit.

Ph. Verissima loqueris.

So. Harum ego, mi Phaedre, divisionum collectionumque semper
10 cupidissimus fui, quo recte loqui possem atque intellegere. Quin etiam, si quando aliquem sua natura arbitror ad unum et plura posse respicere, huius libens vestigia tamquam divi cuiusdam sequor. Atque eos, qui id agere possunt, rectene an non appellem, deus scit. Soleo tamen adhuc dialecticos appellare. Sed nunc eos, qui ex te et Lysia didicerunt, dicas velim, quo-
15 nam appellare nomine oporteat. Hocne illud est ars et facultas dicendi, cuius usu Thrasymachus atque alii plerique et docti ipsi evaserunt et alios doctos faciunt, qui dona iis ferre tamquam regibus sustinent?

Ph. Sint sane viri isti regii, certe indocti sunt earum rerum, de quibus rogas. Sed hoc genus si dialecticum voces, recte meo iudicio videberis no-
20 minare. Rhetoricam autem illud adhuc nos fugere mihi videtur.

So. Quem ad modum inquis? Num res ulla gravis honestaque esse potest, quae iis, quae modo diximus, vacet et tamen arte accipiatur? Profecto non est id aut tibi aut mihi contemnendum, sed dicendum, quidnam sit reliquum illud oratoriae facultatis.

25 Ph. Permulta quidem, o Socrates, sunt, ea scilicet, quae in libris de arte dicendi continentur.

So. Perpulchre mihi in memoriam revocasti. Exordium, ut opinor, est
primum est, quod orationis idoneum principium sit. Hocne dicis esse illum artis splendorem?

30 Ph. Ita.

So. Secundum narrationem, quam mox testimonia sequantur, tertium argumenta, quartum probabilia. Tum quam probationem et approbationem appellat egregius eloquentiae antistes Byzantius ille vir.

Ph. Theodorumne optimum virum dicis?

35 So. Profecto. Coargutionem item et redargutionem, tum in accusando, tum etiam in defendendo. Atqui praestantem virum Euenum Parium quam ob rem in medium non adducimus, qui primus subdeclarationem invenit et sociam laudationem. Sunt qui eum sociam quoque vituperationem carmine cecinisse dicant memoriae gratia.

40 Ph. Docti viri officium exercuit.

So. Tisiam vero et Gorgiam veluti otiosos sinemus, qui probabilia veris anteponenda esse duxerunt quique dicendi vi fieri dixere, ut quae parva sunt, magna, et quae magna, parva videantur, et nova etiam vetusta

τε λόγων καὶ ἀπειρα μήκη περὶ πάντων ἀνεῦρον; ταῦτα δὲ ἀκούων ποτέ μου Πρόδικος ἐγέλασε, καὶ μόνος αὐτὸς εὐρηκέναι ἔφη ὧν δεῖ λόγων τέχνην· δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων ἀλλὰ μετρίων.

ΦΑΙ. Σοφώτατά γε, ὦ Πρόδικε.

ΣΩ. Ἰππίαν δὲ οὐ λέγομεν; οἶμαι γὰρ ἂν σύμψηφον αὐτῷ καὶ τὸν ὅ
Ἡλεῖον ξένον γενέσθαι.

ΦΑΙ. Τί δ' οὐ;

ΣΩ. Τὰ δὲ Πώλου πῶς ἂν φράσωμεν αὐτῷ μουσεῖα λόγων, ὅς διπλα-
σιολογίαν καὶ γνωμολογίαν καὶ εἰκονολογίαν, ὀνομάτων τε Λικυμνίων ἀ
ἐκείνῳ ἐδωρήσατο πρὸς ποιήσιν εὐεπείας; 10

ΦΑΙ. Πρωταγόρεια δέ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἦν μέντοι τοιαῦτ' ἄττα;

ΣΩ. Ὁρθοπέπια γέ τις, ὦ παῖ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ. τῶν γε
μὴν οἰκτρογῶν ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἐλκομένων λόγων κεκρατηκέναι τέχνη
μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδονίου σθένος, ὀργίσαι τε αὐτὸν πολλοὺς ἅμα δεινὸς
ἀνὴρ γέγονε, καὶ πάλιν ὀργισαμένοις ἐπάδων κηλεῖν, ὡς ἔφη· διαβάλλειν 15
τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς ὅθεν δεῖ κράτιστος. τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν
λόγων κοινῇ πᾶσιν ἔοικε συνδεδογμένον εἶναι, ὥς τινες μὲν ἐπάνοδον, ἄλλοι

U 21^v δὲ ἄλλο τίθενται ὄνομα.

B 13 ΦΑΙ. Τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγεις ὑπομνήσαι ἐπὶ τελευτῆς τοῦς
ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρημένων; 20

ΣΩ. Ταῦτα λέγω, καὶ εἴ τι σὺ ἄλλο ἔχεις εἰπεῖν τέχνης πέρι.»

7 Καὶ πάλιν·

»ΦΑΙ. Ἀλλὰ δὴ τὴν τοῦ τῷ ὄντι ῥητορικοῦ τε καὶ πιθανοῦ τέχνην
πῶς καὶ πόθεν ἂν τις δύναίτο πορίσασθαι;

ΣΩ. Τὸ μὲν δύνασθαι, ὦ Φαῖδρε, ὥστε ἀγωνιστὴν τέλεον γενέσθαι, 25
εἰκόσ, ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον ἔχειν ὡσπερ τᾶλλα. εἰ μὲν σοι ὑπάρχει φύσει
ῥητορικῶς εἶναι, ἔση ῥήτωρ ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ μελέ-
την· ὅτου δ' ἂν ἐλλείπῃς τούτων, ταύτῃ ἀτελεῖς ἔση. ὅσον δὲ αὐτοῦ τέχνη,

V 17^v οὐχ ἢ Λυσίας τε καὶ Θρασύμαχος πορεύεται, δοκεῖ μοι φαίνεσθαι ἢ μέθοδος.

ΦΑΙ. Ἀλλὰ πῆ δὴ; 30

ΣΩ. Κινδυνεύει, ὦ ἄριστε, εἰκότως ὁ Περικλῆς πάντων τελεώτατος
εἰς τὴν ῥητορικὴν γενέσθαι.

ΦΑΙ. Τί δὴ;

ΣΩ. Πᾶσαι ὅσαι μεγάλαι τῶν τεχνῶν προσδέονται ἀδολεσχίας καὶ
μετεωρολογίας φύσεως πέρι· τὸ γὰρ ὑψηλόνου τοῦτο καὶ τὸ πάντῃ τελε- 35
σιουργὸν ἔοικεν ἐντεῦθεν ποθεν εἰσιέναι. ὁ καὶ Περικλῆς πρὸς τῷ εὐφυῆς
εἶναι ἐκτῆσατο· προσπεσὼν γάρ, οἶμαι, τοιοῦτῳ ὄντι Ἀναξαγόρα, μετεωρο-
λογίας ἐμπλησθεὶς καὶ ἐπὶ φύσιν νοῦ τε καὶ ἀνοίας ἀφικόμενος, ὧν δὴ πέρι

3 τέχνην *sec. Burnet* τέχνη U B V | 8 ὅς U B V ὡς *Burnet* | 16 δεῖ] δὴ *Burnet* |
21 εἰπεῖν] *Burnet add.* λόγων | 35 τὸ πάντῃ U B V τὸ *om. Burnet* | 38 ἀνοίας U B V
διανοίας *Burnet*

et vetusta nova. Ad haec brevitatem dicendi et nimiam prolixitatem de quibuscunque rebus invenerunt, quae cum Prodicus me referente aliquando audivisset, subrisit et se unum invenisse dixit modum dicendi eumque esse, ut neque prolixa neque brevis oratio sit sed mediocris.

6 Ph. Sapientissime ille quidem.

So. Nec certe Hippias silentio praetereundus est, cuius sententiam hospes eius Elensis, ut ego existimo, comprobavit.

Ph. Nequaquam.

So. Poli autem scholam, quibus verbis digne prosequemur? Qui replicationem et sententiam et similitudinem invenit et Lycimnea nomina, quae
10 Lycimno amico dono dedit ad elegantiores carminis compositionem.

Ph. Protagorea vero illa, o Socrates, nonne huiusmodi fuerunt?

So. Rectitudines quaedam verborum illa fuere, o adolescens, atque alia et multa et pulchra. Sed commiserationis ac deprecationis artibus ad
15 senectutem sive paupertatem accommodatis plurimum mihi valuisse videtur Chalcedonensis, qui et inflammare ad iram animos et sedare mulcendo, ut ille dicere solebat, carminibus suis plurimum potuit, calumnias etiam et moliri et tollere, quoties oporteret, edoctus. De fine vero orationis convenit inter omnes, quem alii repetitionem, alii alio modo appellant.

20 Ph. Redigerene summam in auditorum memoriam singula dicta extrema oratione dicis?

So. Hoc dico.

Ph. Et siquidem praeterea habes, quod de arte exponas, cupio audire.

Et rursus:

25 »Ph. Sed ars veri oratoris et ad persuadendum idonei unde aut quo pacto acquiri potest?

So. Fieri quidem posse, ut potestas certandi absolute acquiratur, consentaneum est, et fortasse necessarium ita hoc esse ut cetera. Sed si ita contigerit, ut dote ipsius naturae ad dicendum idoneus sis, evades pro-
30 fecto in clarum oratorem, si doctrinam exercitationemque addideris; quodsi quo ex his carueris, eodem te imperfectum esse necesse erit. Quantum autem eius rei artem attingit, non qua Lysias et Thrasymachus ducunt, hac via meo iudicio incedit.

Ph. At quam via?

35 So. Pericles omnium oratorum perfectissimus fuisse iure optimo videtur, o Phaedre.

Ph. Quo pacto?

So. Omnes excellentiores artes tum ratione disserendi tum cognitione rerum naturalium egent. Hinc enim trahi posse videtur illa ex-
40 cellentia rationis et perfecta rerum omnium cognitio, qua Pericles ingenium suum excoluit. Cum enim se ad Anaxagoram virum doctissimum contulisset, naturalium rerum rationes abunde sibi hausit, naturamque

τὸν πολὺν λόγον ἐποιεῖτο Ἀναξαγόρας, ἐντεῦθεν εἴλκυσεν ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέχνην τὸ πρόσφορον αὐτῇ.

ΦΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ὁ αὐτός που τρόπος τέχνης ἰατρικῆς ὅσπερ καὶ ῥητορικῆς.

ΦΑΙ. Πῶς δὴ;

5

ΣΩ. Ἐν ἀμφοτέραις δεῖ διελέσθαι φύσιν, σώματος μὲν ἐν τῇ ἐτέρᾳ, ψυχῆς δὲ ἐν τῇ ἐτέρᾳ, εἰ μέλλεις, μὴ τριβῆ μόνον καὶ ἐμπειρία ἀλλὰ τέχνη, τῷ μὲν φάρμακα καὶ τροφήν προσφέρων ὑγίειαν καὶ ῥώμην ἐμποιήσῃ, τῇ
U22 δὲ λόγους τε καὶ ἐπιτηδεύσεις νομίμους πειθῶ ἦν ἂν βούλη καὶ ἀρετὴν
παραδώσειν.

10

ΦΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὦ Σώκρατες, οὕτως.

ΣΩ. Ψυχῆς οὖν φύσιν ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἶε δυνατόν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως;

ΦΑΙ. Εἰ μὲν Ἱπποκράτει τε τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης.

15

ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει· χρὴ μέντοι πρὸς τῷ Ἱπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντα σκοπεῖν, εἰ συμφωνεῖ.

ΦΑΙ. Φημί.

ΣΩ. Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκόπει τί ποτε λέγει Ἱπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθῆς λόγος. ἄρ' οὐχ ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι περὶ ὅτου οὖν φύσεως·
B13^v πρῶτον μὲν, ἀπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν, οὐ πέρα βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ
τεχνικοί καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν, ἔπειτα δέ, ἐὰν μὲν ἀπλοῦν ᾖ, σκοπεῖν
τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον ἢ τίνα εἰς
τὸ παθεῖν ὑπὸ τοῦ, ἐὰν δὲ πλείω εἶδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμησάμενον, ὅπερ
ἐφ' ἑνός, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τὸ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν ἢ τὸ τί παθεῖν
ὑπὸ τοῦ;

V18 ΦΑΙ. Κινδυνεύει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἡ γοῦν ἄνευ τούτων μέθοδος εἴκοι ἂν ὡσπερ τυφλοῦ πορεία·
ἀλλ' οὐ μὴν ἀπεικαστέον τὸν τέχνη μετιόντα ὅτι οὖν τυφλῷ οὐδὲ κωφῷ,
ἀλλὰ δῆλον ὡς, ἂν τῷ τις τέχνη λόγους διδῷ, τὴν οὐσίαν δείξει ἀκριβῶς
τῆς φύσεως τούτου, πρὸς δὲ τοὺς λόγους προσοίσει· ἔσται δὲ που ψυχὴ
τοῦτο.

ΦΑΙ. Τί μὴν;

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἀμιλλα αὐτῷ τέταται πρὸς τοῦτο πᾶσα· πειθῶ γὰρ ἐν τούτῳ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ· ἢ γάρ;

85

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δῆλον ἄρα ὅτι ὁ Θρασύμαχος τε καὶ ὅς ἂν ἄλλος σπουδῇ τέχνην ῥητορικὴν διδῷ, πρῶτον πάσῃ ἀκριβείᾳ γράψει τε καὶ ποιήσῃ ψυχὴν ἰδεῖν, πότερον ἐν καὶ ὅμοιον πέφυκεν ἢ κατὰ σώματος μορφήν πολυειδές· τοῦτο γὰρ φαμεν φύσιν εἶναι δεικνύναι.

40

ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ὅτῳ τί ποιεῖν ἢ παθεῖν ὑπὸ τοῦ πέφυκεν.

ΦΑΙ. Τί μὴν;